

Det nionde svenska arbetarhistorikermötet

Abstracthäfte

Notera att:

- Abstractens står i bokstavsordning efter författarens efternamn.
- Vid flera författare används det efternamn vars första bokstav kommer först i alfabetet, ex texten av Egefur och Ringarp, står på Egefur.
- Forskare som ej närvarar vid konferensen har sina namn inom hakparentes.

Li Erikdotter **Andersson**, *När handelspolitik blev en facklig fråga: formeringen av LO:s handelspolitiska positioner under första världskriget*. 4B

I min avhandling undersöker jag konstruktionen av fackliga handelspolitiska intressen – hur de har artikulrats, förhandlats och förändrats över tid – genom LO:s offentliga positioneringar i, och interna debatter om, handelsfrågor under 1900- och 2000-talet. Avhandlingens preliminära första kapitel, som sammanfattas i detta papper, fokuserar det tillfälle när frågor av handelspolitisk natur för första gången blev en del av LO:s fackliga agenda, i ljuset av första världskrigets dyrtid. Med utgångspunkt i en diskursanalytisk metod och LO:s bevarade organisationsmaterial analyseras vilken syn på internationell handel och vilka(s) handelspolitiska intressen som artikulades inom och av LO under krigsåren 1914–1918.

Studien visar, för det första, hur konsumentintresset artikulades som fackligt intresse under krigets första år och hur detta, i strid med hur handelsforskning vanligtvis förstår konsumenters handelsintressen, kopplades samman med krav på ökade handelsrestriktioner. För det andra belyser den hur betydelsen av politiska överväganden kan spela större roll för fackliga handelsintressen än marknadsförutsättningar. Slutligen identifieras också en successivt ökande klyfta mellan LO-ledningens syn på livsmedelsfrågan och den bredare fack- och arbetarrörelsens, vilket både bekräftar tidigare arbetarhistoriska forskningsresultat men också innebär en problematisering av den undanskjutna roll LO och socialdemokratin brukar tillskrivas för framväxten av det som brukar kallas för 1917 års hungerrörelse.

Henrik **Arnstad**, *Den store Ernst Wigforss. Socialism, ideologi och konstruktionen av 1900-talets Sverige*. 2B

Ernst Wigforss (1881–1977) har internationellt kallats ”världshistoriens mest framgångsrike socialist” men i Sverige faller hans gärning som finansminister, aktivist och socialdemokratisk ideolog allt mer i glömska. Wigforss var den intellektuelle arkitekt som till stora delar skapade 1900-talets svenska välfärdsstat. Wigforss politiska primat var alltid demokrati. Det var hans demokratiska övertygelse

som gjorde honom till socialist — inte tvärtom. För Wigforss var optimism en politisk ideologi. Människan är i grunden god och vill skapa det goda samhället. Hur ser en ideologianalytisk studie av Ernst Wigforss ut? Vilka var Wigforss drivkrafter? Varför återkommer han ständigt till kristendomen som ledstjärna för arbetarrörelsen, demokratin och socialismen? Hur lyckades Wigforss förena sin moralism med konkret politisk makt? Vilka svar kan Wigforss ge dagens vänster?

Malin **Arvidsson**, Magnus Gustafsson & Josefin Hägglund, *Biografi som metod och vetenskaplig genre inom arbetarhistoria*. 5A

Biografiska studier i olika former – alltifrån kollektivbiografier och mikrohistoriska undersökningar, till biografier om enskilda personer aktiva i arbetarrörelsen – har en lång tradition inom arbetarhistorisk forskning. I ljuset av den ”biografiska vändningen” behövs förnyad diskussion om biografins potential och utmaningar. I denna session medverkar tre historiker som alla skriver biografier om politiker verksamma under 1900-talets första decennier.

Malin Arvidsson forskar om Nelly Thüring och Magnus Gustafson om Agda Östlund. Josefin Hägglund talar utifrån sin forskning om Carl Lindhagen. Genom ett samtal om olika problem och principiella frågor som de stött på under arbetets gång problematiseras biografien som metod och vetenskaplig genre.

Staffan **Bengtsson** och Radu Harald Dinu, *Funktionshinder och arbete – internationella utblickar i ett historiskt perspektiv*. 2A

Hur har arbetets alltmer centrala roll under 1900-talet kommit att påverka personer med funktionsnedsättning? Och vilka skillnader fanns det mellan statsocialistiska samhällen i Öst och liberal-demokratiska samhällen i Väst? Dessa frågor står i centrum för föreliggande bidrag. Vi tar avstamp i en nyutkommen antologi där vi tillsammans med forskare från Nordamerika, Väst- och Östeuropa har undersökt vilka inklusions- och exklusionsmekanismer förvärvsarbete har skapat för människor med funktionsnedsättning (*Disability and Labour in the Twentieth Century. Comparative and Historical Perspectives*. London: Routledge, 2023). Trots att arbete har löpt som en röd tråd genom funktionshinderforskningen har sambandet mellan arbete och funktionshinder inte beforskats mycket ur ett historiskt perspektiv. Funktionshinder har även förblivit i utkanten av den etablerade arbetarhistoriska forskningen. Med vårt bidrag vill vi fylla denna forskningslucka och kasta nytt ljus på förvärvsarbete under 1900-talets andra hälft. Staffan Bengtsson diskuterar Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande från 1946 och efterkrigstidens socialpolitiska ansträngningar att få ”partiellt arbetsföra människor” i arbete. Radu Harald Dinu belyser hur synskadade skulle integreras i arbetslivet under efterkrigstiden. Som exempel tjänar de Blindas Förbund i Rumänien under statsocialismen.

Paul **Borenberg**, *Stockholms tidigmoderna krognäring. Försörjningsstöd och samhällsfara*. 2C

Krogen intar en underlig plats i 1700- och 1800-talsstadens ekonomiska ordning. Tabellverket uppger att Stockholm år 1800 hade 69 källare och 10 kaffehus och hela 700 krogar. Under 1700-talets gång hade tillstånd att driva krog allt mer tagit karaktären av ett försörjningsstöd för kvinnor. Till skillnad från Spiskvarter, traktörer, vinkällare och kaffehus som var menade att rikta sig till mer bemedlade kunder, gav krögerinäringen under 1700-talets andra halva inte burskap i staden. Krognäringen stod således, delvis, utanför den skrånreglerade marknaden. Detta paper handlar om hur krognäringen kom att allt mer regleras under åren från 1740-talet till 1830-talet.

Ola **Brunnström**, Pål Brunnström, [Andrea Iossa & Paula Mulinari], *Vilda strejker och den svenska modellen*. 3B

Den svenska modellen för organisering av arbetsmarknadsrelationer har historiskt byggt på förhandlingar mellan fackföreningar och arbetsgivarorganisationer, med minimala ingripanden från staten. En integrerad del av modellen är användningen av och hoten om att använda strejk, lockout och andra konfliktmetoder. Men under de senaste åren har restriktionerna för när strejker får användas ökat, i kombination med att fackföreningarna utvecklat en ideologi som betonar fördelarna med samförstånd med arbetsgivarna.

I den här texten undersöker vi ett fall då anställda på det privatägda tågbolaget Arriva, som kör Pågatågen i Skåne, under vintern 2020 hotade med och förberedde sig för en vild strejk. Strejken organiserades som svar på hot från företaget om att sparka en av de lokala fackföreningsledningarna. Arbetarnas hot och agerande lyckades rädda jobbet åt den fackliga organisationen, men förändrade också (potentiellt) maktförhållandena på arbetsplatsen till arbetarnas fördel. Texten diskuterar vilka förberedelser som gjordes, hur dessa påverkades av pandemin, vilka förutsättningar som vi tror låg bakom det framgångsrika resultatet och hur företaget reagerade, både kortsiktigt och i ett längre perspektiv. Texten kommer också att diskutera hur fenomenet med vilda strejker passar in i den svenska modellen för arbetsmarknadsrelationer, hur detta har förändrats över tid och varför vilda strejker kan vara räddningen för en modell som upprepade gånger förklarats vara död.

Källorna som texten utgår ifrån är en unik serie intervjuer gjorda med arbetare och fackföreningsmedlemmar på tågbolaget med start mer än ett år före strejken, samt tidningsartiklar, pressmeddelanden och annan officiell kommunikation från facket, strejkkommittén, företaget och politiska aktörer som är involverade i kollektivtrafiken i regionen.

Lars **Edgren**, *I arbetskraftslagstiftningens utmarker*. 2A

I lagarna var det klart och tydligt var alla hörde hemma och hur de försörjde sig, men runt denna lagstadgade norm fanns en gråzon där olika grupper av människor rörde sig. Efter matupploppet i Malmö i december 1799 försökte stadens styrande få grepp om personer som de förväntade uppehöll sig obehörigt i staden. Närmare 200 personer kallades inför magistraten och fick redogöra

för grunden för sin rätt att uppehålla sig i staden. Det bevarade materialet ger inblickar i den proletära befolkningens livsvillkor i staden och på vilka grunder personer kunde ges rätt att vistas i stad.

Fredrik **Egefur** & Johanna Ringarp, *Fostran eller samarbete? Det klassöverskridande projektet för kvinnoemancipation i Sverige 1900–1920*. 5C

I början av 1900-talet samlades den internationella arbetarrörelsens kvinnliga pionjärer för att diskutera en rad angelägna frågor under könsseparatistiska former. I centrum stod inte minst frågan huruvida samarbete med den borgerliga feministiska rörelsen kunde komma i fråga. Vad skulle vara den minsta gemensamma nämnaren, klass eller kön? Aktivister från olika länder hade här diametralt annorlunda uppfattningar. Slutsatsen från mötena blev dock att klass skulle gå före kön. Utöver detta fördes utförliga diskussioner om rösträtten och fredskampen. Under samma period fanns det från Sverige flera exempel på klassöverskridande projekt, vars syfte var att dels ge arbeterskorna en inblick i ett annat skikt av samhällslivet, dels skapa kontaktytor mellan – och socialt utbyte över – klassgränserna. I centrum stod några av dåtidens borgerliga kvinnor som på olika sätt valde att verka inom det sociala området. Vad ville då kvinnorna åstadkomma genom sina verksamheter på det sociala området? Vilken typ av fostran pläderade de för? Hur organiserade de sig för att lyckas med sin mission? Det är frågor som följande presentation/ artikel/kommer att behandla.

Elin **Ennerberg**, [Martin Kvist & Jonas Olofsson], *Felmatchning och utanförskap – om nya vägar till arbetslivet*. 3A

Ungas övergångar från skola till arbetsliv har blivit alltmer utdragna och riskfyllda. Det är en erfarenhet som Sverige delar med flertalet jämförbara länder. Generellt sett har utbildningsperioderna förlängts och utbildningskraven i arbetslivet ökat parallellt med att en betydande grupp unga har svårt att uppnå utbildningsmålen på grundläggande nivå. En avgörande utmaning är att anpassningen mellan ungas utbildningsval, å ena sidan, och kompetensbehoven i arbetslivet inte fungerar särskilt bra. Det talas om tilltagande matchningsproblem som inte bara bidrar till att försvåra rekryteringsmöjligheterna för enskilda arbetsgivare utan också bidrar till ökade etableringsproblem för unga. Här diskuterar vi särskilt det minskade intresset för yrkesutbildningar i gymnasieskolan, som har minskat under flera decennier. Detta har skett trots att uppföljningar och prognoser talar för att yrkesutbildade är och kommer att förbli attraktiva på arbetsmarknaden. Utbildningsvalen till gymnasiet påverkas i hög grad av bakomliggande förhållanden som könstillhörighet, sociogeografiska villkor och etnicitet. Den breda studie- och yrkesvägledningen kunde i än högre grad än i dag bidra till att underlätta en anpassning av utbildningsvalen som bättre överensstämmer med arbetslivets behov. En sådan inriktning på vägledningen, i kombination med förstärkta insatser för att göra det möjligt för fler unga att klara utbildningsmålen, skulle i hög grad bidra till att minska de sociala risker förknippade med prekära etableringsvillkor och låga inkomster som många unga ställs inför i dag.

Rasmus **Fleischer**, *Lönepolitiska konflikter om beräkningen av levnadskostnadsindex (1940–55)*. 5B

Likt andra länder började även Sverige att under första världskriget beräkna ett levnadskostnadsindex (LKI), vilket användes för att reglera de offentliganställdas löneutvecklingen. Systemet med "indexlöner" kom under andra världskriget att, via centrala ramavtal, utvidgas till merparten av arbetsmarknaden – ett sätt att hålla nere konfliktnivån i tider av varubrist. Därmed kom lönesättningen i Sverige att i betydande grad styras av prisstatistiska metodval, inte minst i den svåra frågan om att värdera kvalitetsförändringar. För att bistå Socialstyrelsen inrättades därför Indexnämnden, där representanter för arbetsmarknadens parter tog ställning till beräkningsgrunderna för LKI. Mitt bidrag ställer frågan om i vilken mån som LKI och Indexnämnden blev en arena för lönepolitisk konflikt. Det utgår från tidigare obeforskat källmaterial från Indexnämndens arkiv, samt artiklar i dags- och fackpress och knyter an till det fåtal liknande studier som gjorts av indexkonflikter i Frankrike och USA.

Magnus **Gustafson**, *Agda Östlund: Biografi som metod och vetenskaplig genre*. 5A

See abstract under Malin Arvidsson

Emma **Hilborn**, *Hemmet i offentligheten. Det trivsamma hemmet som arbetsplatsideal i Kommunalarbetaren 1945–1959*. 1A

I denna presentation tar jag upp några preliminära resultat från ett pågående projekt om hur tanken om det goda arbetarhemmet formades i den offentlighet som utgjordes av den LO-anknutna medlemstidningen *Kommunalarbetaren*. I den ökande mängden artiklar om hushållsfrågor publicerade under den aktuella perioden, framstår kvinnan som helt och hållet ansvarig för att skapa hemtrevnad, oavsett om hon är "hemmakvinna" eller förvärvsarbetande. Mannen uppskattar ett vackert och trevligt hem, men bidrar inte till detta utan direkt uppmaning från kvinnan.

Flera av *Kommunalarbetarens* många reportage från landets kommunala arbetsplatser – som inte sällan är enkönade – ger dock en något annorlunda bild. Påfallande ofta kommenteras personalrummens inredning och läsaren uppmärksammas på valet av färgsättning, möbler, gardiner och tapeter. På både kvinnodominerade och mansdominerade arbetsplatser bidrar arbetarna själva så gott de kan till att få det trivsamt eller hålla det hemtrevligt. Det arbetsplatsideal som konstrueras i dessa artiklar inkluderar en hemtrevnad som i mycket påminner det privata hemmet.

Genomgången av tidningen visar att hemidealen visserligen konstruerades i anslutning till en strikt privat, kvinnligt kodad sfär, men att de i *Kommunalarbetarens* politiska offentlighet också diskuterades på ett liknande sätt i anslutning till arbetsplatserna, där längtan efter hemtrevnad och förmågan att skapa den inte var strikt könsbunden.

Thea **Holmlund**, *Fackliga förhållningssätt till prekarisering. LO och anställningstryggheten 1990–2022*. 4B

Sen 1990-talet har det i Sverige skett en kraftig ökning av osäkra anställningsförhållanden, en utveckling som ofta benämns som prekarisering och som särskilt drabbat arbetare, kvinnor, unga och människor med utländsk bakgrund. Många forskare har uppmärksammat hur liberaliseringar av arbetsmarknadens regleringar möjliggjort denna utveckling i Sverige och andra länder. I Sverige genomfördes bland annat lagstiftade förändringar under 1990- och 2000-talet som gjorde det lättare att anställa på visstid samt hyra in arbetskraft från bemanningsföretag. Processerna bakom dessa förändringar finns det däremot mindre forskning om, vilket motiverar vidare forskning på området. Hur LO, som spelat en central roll för hur den svenska arbetsmarknadens regleringar utformats, förhållit sig och agerat i dessa processer är därmed av intresse. I följande avhandlings-PM behandlas tidigare forskning, avhandlingens frågeställningar och teoretiska samt metodologiska utgångspunkter.

Peter Gladoic **Håkansson** [& Johan A. Lundin], *Nätverkens betydelse för arbetsmarknadsetablering – En studie av invandrades väg in på den svenska arbetsmarknaden*. 3A

Flera studier visar att det kan ta lång tid för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden, men även att det finns stora skillnader mellan olika grupper. Möjligheten att få ett eget jobb med egen inkomst är en förutsättning för att bli inkluderad på arbetsmarknaden och samhället i stort. Den som inte kan etablera sig på arbetsmarknaden skaffar inte heller nya, användbara kontaktnät för att ta sig vidare i sin karriär. Den här studien undersöker invandrades väg in på den svenska arbetsmarknaden och fokuserar särskilt på vilken *roll* personliga kontakter och nätverk har haft samt vilka olika *slags* personliga kontakter och nätverk som varit avgörande för nyanlända?

Josefin **Hägglund**, *Carl Lindhagen: Biografi som metod och vetenskaplig genre*. 5A

See abstract under Malin Arvidsson

Erik **Jönsson** & Johan Pries, *Folkparkernas roll som politiska samlingsplatser: Reflektioner kring storstrejken 1909*. 5C

Folkparkerna förstås idag ofta som baser för arbetarrörelsens kulturella projekt. Men allra tydligast under parkrörelsens första tre decennier hade de även en fundamental politiska roll. I denna presentation fokuserar vi på denna roll i ljuset av storstrejken 1909, där parkerna spelade en viktig roll för arbetarrörelsen som tydliga politiska platser på offentlighetens kant. När många andra platser gjordes otillgängliga för politiska manifestationer var det i folkparkerna som arbetare kunde samlas i stora mängder. Men även om parkerna var resurser för arbetarrörelsen bör man samtidigt fundera på hur de påverkade de strejkandes handlingsförmåga. Genom att samla strejkande utanför

offentlighetens tydligt konfliktfyllda sfär riktades strejkens energi delvis inåt mot rörelsens självt. Detta kan ses som viktigt både för konfliktens disciplinerade karaktär och att den i stunden verkar uppfattats som mindre hotfull än samtida europeiska strejker, och eventuellt påverkade arbetsköparnas ovilja till förhandling.

Maths Isacson, *Vad gör en fackförening? Verkstadsklubben, företaget och koncernen under industriomvandlingen 1970-2000 utifrån en klubbordförandes dagböcker*. 4A

I början av 2000-talet övertog jag av Sune Björkqvist, verkstadsklubbens ordförande vid Hedemora Verkstäder (HV), 22 kollegieblock med dagliga anteckningar 1977–1997. De visar hur klubbstyrelsen hanterade dagliga ärenden när ägaren Nordstjernen inom Johnsonkoncernen omskapades till ett fastighets- och byggbolag, globaliseringen tog fart och riksdagen klubbade arbetsrättslagarna. Min bearbetning av ärendena under fem år (som mest 1 200/år) har resulterat i en bok som klagör bredden och variationen i samt tilltron till det fackliga arbetet. Utöver att förhandla om löner, anställningar och avsked, investeringar och arbetarskyddet försökte de anställda överta ägandet med hjälp av den regionala löntagarfonden. För Sune innebar det möten med investerare, banker, s-politiker, Metall, Nordstjernans chefer och ministrar. Men de flesta noteringarna gällde ”medlemsstöd”. Sune skrev när medlemmarna var sjuka, supit och inte kommit till jobbet, hade trassliga hemförhållanden eller hamnat i bråk. Han körde dem till sjukvården, kontaktade socialen, ordnade försäkringsärenden, pratade med chefer, oroliga hustrur och föräldrar. Dessutom satt han i kommunalfullmäktige och socialnämnden och var sekreterare i Johnsonkoncernens (23 000 anställda) fackliga samarbetsorganisation.

Karin Hassan Jansson, *Äktenskap och organisering av arbete i Västmanland 1720–1880*. 2C

Lönearbete förknippas ofta med den arbetsmarknad som växte fram under senare delen av 1800-talet och med de män som dominerade denna marknad. Samtidigt var kvinnors arbete utanför arbetsmarknaden ofta en förutsättning för männens lönearbete och den heterosexuella tvåsamheten en implicit grundbult för arbetets organisering.

Idet här bidraget lyfter jag fram några exempel på hur lönearbetets organisering var kopplat till äktenskapet under 1700- och 1800-talet. Exempelen rör Sala silvergruva, Strömsholms stall, Kättsta linnemanufaktur och Västerås ångbryggeri. Bidraget bygger på kapitlet ’Marriage, household and paid industrial work’, samförfattat av mig, Caroline Lindroth, Jonas Lindström och Christopher Pihl. Det är del av en kommande bok från projektgruppen ’Gender and Work’, ledd av Maria Ågren.

Ingemar **Johansson**, *En "populistisk" röst från 1800-talets "skråmobb" och dess nutida ekon.* 4A

Den moderatliberale publicisten Johan Peter Theorell talade i en debattskrift 1839 om att han ansåg att "skråmobben" borde hållas utanför den politiska beslutsprocessen. Två skrifter från 1833, respektive 1843, med förmodligen gemensam författare, ger denna mobb en samhällelig röst. Författaren säger sig vara en åldrad garvaremästare, som väljer att vara anonym, men som 1843, enligt egen utsago, är att betrakta som en 76-årig olärd gubbe, vilken aldrig satt sin fot i något gymnasium eller i någon akademi. Han har dock sin långa livserfarenhet att utgå från. De båda skrifterna innehåller en samhällskritik, som skärps 1843, då författaren säger sig företräda de närande stånden gentemot samhällstärande aristokrater och hierarker. Tongångar från franska revolutionen låter sig urskiljas, men i grunden handlar det om försvar av den skrågemenskap som var under nedmontering. Politisk styrelse, demokratiskt kontrollerad av småproducenter förordas, samtidigt som fiendskapen gentemot olika eliter poängteras. Det är *arbetet* i dess harmoniska antikapitalistiska form som ligger till grund för den moraliskt dygdebaserade samhällsidentitet som är skrifternas röda tråd. Hantverksmästaren hänvisar 1843 till naturfilosofen Carl Johan Warell, som i en skrift samma år förordade en av gudomliga naturlagar styrd ordning i världen, där arbetet hade en för människan självförverkligande funktion, som var på väg att förstöras av storindustriell exploatering av dess utöware. Warells resonemang har faktiskt vissa likheter med den process som Marx beskriver som alienation. Den åldrige hantverksmästarens reception av Warell är dock ensidigt inriktad på ovanstående uppfattning om arbetet. Detta leder också till att han visar föga förståelse för fattigdom, som han förknippar med lättja och därmed bristande aktning för arbetets höga samhällsmoral. Dessutom är han öppet fientligt inställd till judarnas inträngande i landet sedan 1780-talet. Hantverksmästarens skrifter följer inte den liberala *mainstream* som diskursivt dominerade vad man kan benämna som framväxande borgerlig offentlighet. Skråsystemet skulle som bekant avskaffas 1846, och i borgarståndet utgjorde hantverksidkarna en obetydlig minoritet, utan möjligheter att rädda sin skrågemenskap. Den åldrige hantverksmästarens båda skrifter förmedlar därför en röst från en samhällsgrupp, som känner sig överkörd av destruktiv utveckling, iscensatt av för egoistiska intressen verkande elitära krafter. Med dagens terminologi blir det fråga om *populism* som med den tidens mått mänt visserligen ter sig politiskt radikal, men som samtidigt är tillbakablickande mot en utopisk guldålder och som dessutom fungerar utstötande gentemot såväl etniskt främmande som socialt marginaliserade grupper. Mot sådan bakgrund har jag funnit det motiverat att försöka hitta linjer från 1800-talets "skråmobb" till vår egen tids s.k. populister. Jag gör utifrån dylikt historiskt perspektiv en kritisk granskning av några populistiska modeller, använda i den nu aktuella samhällsvetenskapliga debatten.

Jesper **Jørgensen**, *Arbejderprotest og faglig aktivisme i den tidlige efterkrigstids København.* 1C

Mod slutningen af Anden Verdenskrig rejste der sig over hele Europa en bølge af folkelig modstand. De store industriarbejdspladser var ofte arnesteder for protesterne. Selvom forholdene var unikke under besættelsen, fortsatte bølgen af 'contentious actions' ind i den første efterkrigstid. Ved at dykke ned i de to største arbejderprotestmanifestationer i Danmark ønsker paperet at diskutere og nuancere fortællingen om at utilfredshed genererer politisk protest samt kommunisternes rolle i denne overgangsperiode. Konkret undersøges 4. Juli-demonstrationen i 1945 og Typografstrejken i

1947 på basis af studier i arkiverne efter ledende, ressourcemobiliserende aktører som Fællesklubbernes Sammenslutning, fællesklubberne på Burmeister & Wain og den kommunistisk ledede, københavnske afdeling af Dansk Typograf Forbund. Paperet tager udgangspunkt i et kapitelmanuskript til en kommende antologi om Trade Union Activism in the Nordic Countries since 1900, redigeret af Jesper Jørgensen og Flemming Mikkelsen.

Birgit **Karlsson**, *Digital teknik och arbetsorganisationens förändring. SSAB 1980–2010*. 4C

Sambandet mellan teknik och social förändring är en central fråga i ekonomisk historia. Den digitala tekniken har inneburit mycket stora förändringar för stålindustrins arbetare. Kraven har blivit annorlunda och organisationen av arbetet förändrats – från taylorism till så kallad "lean production". Förhållandet mellan fackförening och arbetsledning har också förändrats – från konflikt till mer av samarbete. I artikeln följs utvecklingen inom SSAB främst med inriktning på att förklara hur och varför relationen mellan fack och arbetsgivare förändrats sedan 1990-talet. Strukturella faktorer relaterade till ekonomisk politik och ökad arbetslöshet spelar naturligtvis roll men i detta sammanhang undersöks främst vilka normsystem som etablerades i samband med de stora förändringar i arbetsorganisation som genomfördes under perioden 1990–2010. Taylorismen innebar ett fokus på vertikala relationer medan det kundfokus som företagsledningen anlade under 1990-talet innebar att horisontella relationer poängterades. Ett normsystem etablerades kring arbetsorganisationen som innebar att många av de faktorer som identifierats som centrala för arbetstillfredsställelse betonades - status, bekräftelse, förändrad yrkesroll och horisontellt samarbete. Målet med produktionen formulerades som kundtillfredsställelse snarare än vinst.

Tobias **Karlsson**, *Vem gick med och vem stod bredvid? Medlemskap i fackföreningar, nykterhetsorganisationer och sjukkassor kring sekelskiftet 1900*. 1B

"Folkrörelseprojektet", som påbörjades i slutet av 1960-talet, har lämnat stort avtryck i den socialhistoriska forskningen. De data som samlades in och digitaliserades används fortfarande, av såväl historiker som samhällsvetare. Projektet hade emellertid vissa begränsningar. Exempelvis riktades fokus mot den lokala organisationsnivån. Det fanns ambitioner att även samla in uppgifter om föreningsmedlemskap på individnivå från Kommerskollegiums arbetsstatistiska undersökningar, men denna ambition fullföljdes inte. Därmed kunde folkrörelseprojektet endast i begränsad utsträckning säga något om vilka individer och grupper som gick med och vilka som stod bredvid i det viktiga inledande skedet av organisering. Enskilda forskare har tidigare använt sig av delar av arbetsstatistiken i fallstudier av enskilda orter eller företag. Vid ekonomisk-historiska institutionen i Lund har det genomförts en mer storskalig excerpering och digitalisering av arbetsstatistiken. I denna uppsats presenteras resultat på individ- och gruppnivå om vilka som gick med i fackföreningar, nykterhetsorganisationer och sjukkassor omkring 1900. En central fråga som tas upp är om medlemskåren var överlappande eller om organisationerna fångade upp olika grupper.

Kirsten **Linde**, *Faste og løse butikkansatte ved Christiania Glassmagasin 1891 til 1919*. 2C

Det var store forskjeller på arbeidsvilkår og lønninger mellom de mannlige og kvinnelige butikkansatte i Christiania Glasmagasin rundt 1900. Samtidig var ¼ av butikkens kvinnelige medarbeidere korttidsansatte julehjelpere. Problemstillingen i dette forskningsprosjektet er: Hvilke tilknytningsformer eksisterte mellom butikkansatte og firmaet Christiania Glasmagasin i perioden 1891 til 1919? Og hvordan påvirket de ansattes klasses tilhørighet og kjønn deres mulighetsrom og handlingsstrategier i forhold til ansettelsesforhold og lønn?

Det foregikk en feminisering av varehandelen i siste halvpart av 1800-tallet. Engroslagre med mannlige handelsbetjenter ble etter hvert avløst av detaljbutikker med et stort antall kvinnelig butikkansatte. Felles for gruppen av butikkansatte var at de alle var ansatt på funksjonærvilkår og at mesteparten følte en sterkere klasses tilhørighet til middelklassen og borgerskapet, enn til arbeiderklassen. Butikkfunksjonærenes sammensatte klassestilling fikk betydning for deres strategier i forhold til arbeidsgiverne.

Kristin **Linderoth**, *Vilda välfärdsstrejker i Sverige i skiftet mellan 1980-tal och 1990-tal*. 3B

Nedskärningar i kommuner och landsting möttes under 1980-talet och 1990-talet ofta av protester, och missnöje med välfärden var en av de huvudsakliga orsakerna bakom kollektiva aktioner 1980–1995. En del av dessa tog formen av kortvariga vilda strejker. Projektet, som är på idéstadiet, syftar till att genom fallstudier av sådana vilda strejker i välfärden utveckla förståelsen av välfärdsarbetares villkor och kollektiva handlingsutrymme i Sverige under perioden. Jag vill med hjälp av muntlig historia utforska 1) strejkdeltagares egna erfarenheter av konflikternas bakgrund och förlopp och 2) hur strejkerna hanterades av fackliga ombud, de lokala Kommunalsektionerna och Kommunalavdelningarna, samt av det socialdemokratiska partiet lokalt.

Min ambition är att undersöka tre eller fyra vilda välfärdsstrejker, preliminärt endagsstrejken i hemtjänsten i Malmö 1990, endagsstrejken inom psykiatrin på Östra sjukhuset i Malmö samma år, endagsstrejken i hemtjänsten i Stockholm 1989 och en strejk bland dagbarnvårdare i Göteborg tidigt 1990-tal. Avsikten är att genomföra djupintervjuer med personer som strejkade, lokala fackliga företrädare och representanter från den lokala socialdemokratin, och att komplettera intervjuerna med material från lokalmedia, Kommunals medlemstidning Kommunalarbetaren, lokala protokoll från Kommunal och Socialdemokraterna samt relevanta kommunala handlingar.

Kristin **Linderoth**, *Solidaritetskulturer i Kommunalstrejken 2003*. 3B

I min avhandling har jag genom muntlig historia undersökt erfarenheter och minnen av Kommunalstrejken 2003. 13 personer i Kommunal, varav en majoritet på lokal nivå, har djupintervjuats om hur de ser tillbaka på vad kampen handlade om, och vilken betydelse deltagandet i strejken fick för dem som individer och för det fackliga kollektivet.

Studien visar att strejkkampen omfattade individuell och kollektiv subjektivitetsomvandling, och genererade nya fackliga möjlighetshorisonter. Denna process analyseras med hjälp av den amerikanska sociologens Rick Fantasia's begrepp solidaritetskulturer, som konceptualiserar hur arbetskonflikter synliggör rådande maktrelationer i arbetet och i samhället och fungerar som arenor för politisk och facklig utveckling.

Presentationen kommer att fokusera på hur kommunalarnas solidaritetskulturer formades av och utmanade både klass- och könsrelationer. De solidaritetskulturer som växte fram i strejken utgjorde i sin konkreta praktik ett ifrågasättande av undervärderingen av välfärden och kvinnodominerat arbete, såväl som av undervärderingen av arbetaryrken och i förlängningen av arbetare som människor.

Susanna **Lundberg**, *Äldreomsorgens arbetsgivarerbjudande*. 3A

Äldreomsorgens problem att bemanna och behålla personal är välkända. Vad gör arbetsgivaren, hur ser enhetschefer och rekryteringsanställda på den kompetens de behöver få in i verksamheterna, och få behålla under lång tid? Ett typiskt kvinnligt arbetarklassyrke med hög andel utrikesfödda visar sig behöva kämpa mot föreställningen att "vem som helst kan hoppa in". Bra ledarskap och organisation spelar stor roll, och de kommuner som satsar på arbetsvillkoren har bättre chanser att få behålla sitt folk.

Flemming **Mikkelsen**, *Orla Lehmann. Et metodestudie i politisk entreprenørskab*. 4A

Min artikel om Orla Lehmann er ikke et forsøg på at skrive en biografi om den første "moderne politiker" i Danmark eller at skrive videre på ideen om den "store mand", men derimod at bidrage til en forståelse af spillet mellem en markant politisk leder – i dette tilfælde Orla Lehmann – og grundlæggende ændringer i det politiske system – i dette tilfælde overgangen fra enevælde til (begyndende) demokrati i Danmark 1830-1848. I denne periode opstod der en omfattende protestbevægelse af borgere, bønder og andet godtfolk, der formåede at underminere kongens magtposition, så denne måtte træde tilbage som enevældig monark i 1848. I spidsen for denne bevægelse stod Orla Lehmann, der frem til 1848 skabte et netværk af samarbejdspartnere og formåede at udnytte kriserne/ændringerne i det nationale og internationale politiske system til at mobilisere brede lag i befolkningen med krav om en demokratisk forfatning. Henvisningen til 'moderne politiker' og til 'politisk bevægelse' går på lederen/entreprenørens evne til at forene forskellige samfundsgrupper omkring nogle fælles målsætninger og interesser på tværs af sociale, geografiske og erhvervs-mæssige skel. Denne konstellation indvarslede en af de største innovationer i dansk politik: den politiske bevægelse. Og det blev Orla Lehmann og kredsen omkring ham, som stod i spidsen for dette nybrud og dermed introduktionen af en demokratisk styreform i Danmark.

Den teoretiske inspiration udgår fra samfundstænkere som Georgi Plekhanov (1856–1918), Max Weber (1864-1920) og ikke mindst Joseph Schumpeter (1883-1950), men bygger mere konkret på bevægelsesforskningens ('contentious politics') begrebsdannelse og fremhævelse af 'lederskab', som

et vigtigt element til forståelse af politisk udvikling. At udskille og identificere en politisk entreprenør er imidlertid ikke nogen let opgave. Men vil helt klart øge vor viden om vigtige politiske processer, som har stået i forskningens skygge i mange år.

Arvand **Mirsafian**, *En kamp om produktionen. Arbetare och rationaliseringspolitik i Sverige under mellankrigstiden*. 5B

Min avhandling handlar om hur svenska metallarbetare tog sig an teknisk förändring under mellankrigstiden. Betydande tekniska och organisatoriska förändringar genomfördes inom den svenska industrin under mellankrigstiden som syftade till att införa nya maskiner samt implementera vetenskaplig arbetsledning i större skala. Genom att studera metallarbetare argumenterar jag för att den svenska fackföreningsrörelsen aktivt försökte påverka hur ny teknik implementerades på verkstadsgolven, och att denna kamp var en del av en kamp om arbetsprocessen. Jag menar också att konflikten mellan arbete och kapital om rationaliseringen under denna period är väsentlig för att förstå den efterföljande institutionaliseringen av den så kallade "svenska arbetsmarknadsmodellen" 1938.

Malin **Nilsson** [& Carlina Uppenberg], *Gendered divisions of labour among the landless poor during the Swedish agrarian revolution*. 2C

In this paper we explore changes in time-use patterns for women in landless or semi-landless rural households between 1784 to 1880. During this time there was a dramatic increase in landless or semi-landless households in Sweden. The majority of these tenant farmers, crofters and cottagers paid their rent through corvée labour. We know that during this time-period, land rent increased and men allocated more time working for the manors or landowners. However, we do not know if the same relationship was true for also for women in these households. We try to find out if there is one by looking at how women's work and time is regulated in the contracts between landowners and tenants, crofters and cottagers. We are still collecting the data and so far we have collected n= ca 500.

Filippa **Norberg**, *"Kvinnor, sluten er samman!" Ideal gällande bildning, organisering och klass uttryckta för kvinnor i tidskriften Morgonbris åren 1904–1916*. 1A

Utgångspunkten till presentationen är den idéhistoriska masteruppsatsen *"Kvinnor, sluten er samman!" – Ideal gällande bildning, organisering och klass uttryckta för kvinnor i tidskriften Morgonbris åren 1904–1916* där ideal för arbetarkvinnor undersöks inom ramen för nämnda tidskrift. Tidskriften publicerades till en början inom Kvinnornas fackförbund, men kom sedermera att upptas i Socialdemokratiska kvinnoförbundet. Undersökningen i uppsatsen genomfördes med hjälp av teoretiska perspektiv och ramverk från Ronny Ambjörnssons tal om *skötsamhetsideal*, idéer

kring *kulturell hegemoni* från Antonio Gramsci samt teorier om *självbildning* från Bernt Gustavsson. Uppsatsens slutsats är att tidskriften ger uttryck för ett flertal ideal rörande klassmedvetenhet, vilka förespråkar den tilltänkte läsarens (arbetarkvinnor under den angivna tidsperioden) egna deltagande i sin egen bildning – till förmån för arbetarrörelsen. Den tilltänkte läsaren av tidskriften förväntas också delta i arbetarrörelsen i egenskap av att agera som *den aktiva socialisten*. Genom att göra detta är hennes skötsamhet fulländad, och den arbetande kvinnan och hennes identitet blir därigenom bekräftad som den ideala identiteten för en socialistisk kvinna.

Victor **Pressfeldt**, *Ekonomien Assar Lindbeck, staten och socialdemokratin*. 2B

Assar Lindbeck var efter det sena 1970-talet den förmodligen mest inflytelserika ekonomen i Sverige och helt central i det svenska ekonomiskråets nära nog unisona övergång från Keynesianism till de nyliberala och neoklassiska skolbildningar som fortfarande idag är dominerande. Lindbeck, som fram till mitten av sjuttio-talet inte bara var medlem i Socialdemokraterna, men också närstående dess ledning, själv var dock aldrig Keynesiansk, men tvärt om tidigt inspirerad av i synnerhet nyliberala teoribildningar. Han var en pionjär för dess implementering, inte bara i Sverige men också i OECD (där han länge var aktiv).

Jag kommer diskutera hur Assar Lindbeck såg sin (svenska) nyliberalism som på ett eklektiskt sätt hämtade inspiration från Fredrich von Hayek, Milton Friedman och James Buchanan, där staten anses ha en central roll i skapandet och upprätthållandet av marknader och marknadsliknande principer, som kompatibel med efterkrigstidens socialdemokrati. Lindbeck verkar i synnerhet ha lockats av hur Socialdemokraterna använde staten som en central aktör i garantin av inte bara framsteg och tillväxt, men också som en stävare av med radikala politiska tendenser från vänster.

Hannes **Rolf**, *Hyreskampen: hyresprotester och hyresstrejker i Sverige 1968–1991*. 5C

Den svenska bostadsmarknaden förändrades markant under efterkrigstiden, och blev ett allt mer prioriterat politikområde. Inte minst växte den kommunala allmännyttan fram och allt fler kom att bo där. Efterkrigstidens hyresreglering avvecklades successivt från 1957, och från 1968 började den privata hyressektorns hus att avregleras. Avregleringen, som höll på fram till 1978, sammanföll dock med en radikaliseringsvåg och en ökad inflation, samtidigt som de nya bostadsområdena fick allt mer kritik. Här växte också en ny, radikal bostadsrörelse fram, som ställde krav och genomförde hyresprotester och hyresstrejker i framför allt det allmännyttiga bostadsbeståndet, ofta i konflikt med den etablerade hyresgäströrelsen. En del, men långt ifrån alla, kampanjer skedde i studentboenden och representanter från vänstergrupper så som KFML/SKP tycks ha varit inblandade i många fall. Den här studien kombinerar källmaterial med intervjuer för att undersöka periodens hyresstrider och dess konsekvenser.

Ole Martin **Rønning**, *Norges Kommunistiske Parti 1923–2023 - Hvordan konseptualisere et kommunistisk partis historie?* 1C

I november 2023 er det 100 år siden Norges Kommunistiske Parti (NKP) ble grunnlagt. Fram til begynnelsen av 1990-årene, da partiet opphørte å ha noen særlig rolle i norsk politikk som følge av Sovjetunionens oppløsning, gikk NKP igjennom markante faser og hadde en varierende medlems- og valgoppslutning. Med utgangspunkt i hovedtrekkene ved NKPs politiske og historiske utvikling, vil det foreslåtte bidraget problematisere tidligere anvendte historiefaglige forklaringsmodeller og søke å systematisere disse med sikte på å formulere en ny, overordnet analytisk forståelsesramme, som siden kan legges til grunn for en gjennomgripende analyse av NKPs historie.

William **Skoglund**, *Swedish Labour History Database*. 1B

Denna presentation kommer kretsa kring en databas som tre forskare från ekonomisk-historiska institutionen vid Uppsala Universitet arbetar med. 2 Swedish Labour History Database (SLHD) är en ny databas med målet att främja och fostra arbetsmarknads- och arbetare relaterad forskning. Vår idé är att samla användbara data på en plats samt visualisera denna på ett enkelt sätt som sporrar frågor. Till skillnad från den historiska lönedatabasen (HILD) så är SLHD mycket bredare, vi inkluderar bland annat uppgifter om löner, strejker, facklig anslutningsgrad och arbetslöshet. Vi skiljer oss även från historia.se genom att samla mer detaljerad information och data relaterat specifikt till arbetsmarknaden. Genom visualiseringar direkt på sidan tror vi samtidigt att vi på ett mer pedagogiskt sätt sporrar studenter och forskare att ställa frågor till materialet.

William **Skoglund**, *Enande löner. Fackets påverkan på löner under mellankrigstiden*. 5B

Den här artikeln undersöker hur fackförbund påverkade löner i Sverige under mellankrigstiden. Jag använder mig av en helt ny lönedatabas med löner på företagsnivå och utnyttjar regionala skillnader i anslutningsgrad till fackförbund för att kartlägga sambandet mellan löner och fack. Artikeln bygger på Walter Korpis idé om maktresurser som centrala i kampen mellan arbete och kapital.

Daniel **Stridh**, *När omsorg blev till lönearbete. Svenska kommunalarbetsförbundet och barnskötaryrket 1972–1998*. 4B

För ett fackförbund som Svenska kommunalarbetsförbundet (Kommunal) har barnomsorgens institutionalisering sedan 1960-talet haft dubbla effekter. Dels möjliggjorde barnomsorgens utbyggnad ett ökat deltagande på arbetsmarknaden för förbundets, framförallt kvinnliga, medlemmar, dels utökades förbundets intresseområde avsevärt då Kommunal skulle komma att organisera stora delar av förskolans personal. Kommunals medlemmar kom alltså att utgöra både brukare av och arbetare inom förskolan och frågan har ofta förstått utifrån både köns- och klassdimensioner. Med fokus på barnskötaryrkets expansion och skiftande betydelser sedan 1970-

talet kommer jag i mitt paper att undersöka vilka fackliga intressen som har aktualiserats inom Kommunal i förhållande till barnomsorgens organisering under tidsperioden 1972-1998. Vilken innebörd har barnskötaryrket och barnomsorgsarbetet givits inom Kommunals fackliga diskurs, vilka fackliga konfliktlinjer har dessa betydelser givit upphov till och vad kan detta säga oss om omsorgens värde i relatio

Johan **Svanberg**, *Arbetslöshetsöar i den fulla sysselsättningen. Fritt och ofritt arbete i svensk textil- och beklädnadsindustri 1951–1972*. 4C

År 1951 slog en första våg av den så kallade textilkrisen mot svensk arbetsmarknad. Till att börja med påverkade krisen mesttextilfabriker, men successivt minskade även beklädnadsfabriker produktionen. Mellan 1950 och 1975 minskade antalet anställda i svensk textil- och beklädnadsindustri (teko) från ungefär 100000 till mindre än 40000 (Andersson-Skog, 2020:24, 61). På grund av könsarbetsdelningen påverkade krisen i hög utsträckning kvinnliga arbetare. Överhuvud taget innebar därtill strukturomvandlingen och etableringen av det fordristiska produktionskonceptet att äldre arbetare som inte längre klarade av det högre arbetstempot slogs ut från arbetsmarknaden (Olsson, 1986).

Samtidigt rådde stark högkonjunktur i stora delar av den övriga arbetsmarknaden. Framförallt i den manligt dominerade och exportorienterade metall- och verkstadsindustrin var tillväxtens snabb. Mellan 1945 och 1965 ökade antalet anställda i den svenska industrin med minst 200000 arbetare (Magnusson, 2016:377). Ur de flesta arbetsgivarnas synpunkt karaktäriserades arbetsmarknaden av "brist" på arbetskraft. I den här kontexten rekryterade svenska arbetsgivare flera hundra tusen migrantarbetare.

Följaktligen medförde "textilkrisen" öar av arbetslöshet i den fulla sysselsättningen. Interna migrationer i Sverige följde, ofta från samhällen med ledlagda teko-fabriker till platser med andra expansiva industrier. Syftet med detta paper är att både analysera fackliga berättelser om "textilkrisen" och att i ett fackligt perspektiv studera den press som arbetslösa teko-arbetare utsattes för när det gällde att finna andra arbeten i en kontext karaktäriserad av högkonjunktur och stor efterfrågan på arbetskraft. Jag undersöker hur den fackliga tidskriften *Beklädnadsfolket* behandlade "textilkrisens" konsekvenser i termer av kön, ålder och etnicitet, från 1951 och fram till 1972. Teoretiskt tar jag utgångspunkt i fältet fritt och ofritt arbete (t.ex. van der Linden & Rodriguez Garcia, 2016), genom att fokusera på subtila former av ofritt arbete i en välfärdsstat i utveckling.

Per **Vesterlund**, *TV-teatern skriver arbetarhistoria: Om arbetsliv i svensk TV-dramatik 1965–1975*. 1A

Perioden 1965–1975 äger en speciell plats i svensk kultur- och samhällshistoria. I litteraturen har den kallats "engagemangets årtionde". I samhällsplanering är den känd som miljonprogrammets tid. Det är tiden för omvälvande reformer vad gäller vård, skola, utbildning och sociala transfereringssystem.

Tidens vänsterpolitiska våg präglade samhällsdebatt och kultur. I televisionen kom perioden att kännetecknas av en inhemsk dramaproduktion som syftade till att skapa samhällstillvänd dramatik. Sveriges Radio hade ett explicit mål att angripa aktuella ämnen med ett verklighetsförankrat tilltal.

Ett återkommande ämne i denna TV-dramatik är arbetsliv. Teman som arbetsrätt, arbetslöshet och arbetsmiljö är ämnen för produktioner som Lars Ardelius pjäs Rätt man (1968), Bengt Bratts serie Friställd (1969) och Lars Molins Hon kallade mig djävla mördare (1970).

Presentationen tar upp exempel på temat under perioden, och sätter också in dem i en samtida debattkontext. Den ingår i ett VR-finansierat forskningsprojekt: "Det sårbara samhället visualiserat: Välfärd, utsatthet och samhällelig förändring i svensk tv-fiktion med fokus på perioden 1965–1975"

Tomas Widing, *En attack mot arbetsköpardömet eller en bättre reformism? Sveriges Kommunistiska Partis fackliga praktik 1943–1953*. 1C

I slutet av och efter andra världskriget gick Sveriges Kommunistiska Parti igenom en period av förändring. Den så kallade "fredliga" eller "svenska" vägen till socialismen antogs. Väpnat uppror frångicks som revolutions strategi och talet om proletariats diktaturtonades ned. Fokus lades istället på en mer vardagstillvänd praktik: kamp för reformer, högre löner och bättre livsvillkor för arbetarklassen. En central del av denna nya fredliga väg var att öka partiets inflytande i så kallademassorganisationer –och fackföreningsrörelsen var viktigast. Facklig enhet och en tämligen pragmatisk–möjligen reformistisk–kamp för högre löner och bättre arbetsförhållanden ställdes i förgrunden. Likväl kvarstod SKP:s långsiktiga revolutionära målsättning. Detta paper syftar till att redogöra för SKP:s fackliga praktik under perioden och diskutera den utifrån motsättningen och dynamiken mellan revolution och reformism inom det svenska kommunistpartiet.

Pär Wikman, *Socialismen inför den ekonomiska verkligheten*. 2B

Nils Karlebys postumt utgivna verk *Socialismen inför verkligheten* (1926) kan ses som Karlebys politiska testamente, men boken var även ett försök att jämkar Marx ekonomiska teorier med marginalismen, som var den analytiska inriktning som under perioden allt mer kommit att dominera den ekonomiska forskningen. Karleby gjorde detta genom att se Marx bidrag som sociologiska medan marginalisterna förklarade hur den moderna industriella ekonomin fungerade. Karleby använde också boken för att försvara den svenska socialdemokratin mot kritiken att den skulle sakna en egen teoretisk tradition. Karleby menade att partiets teoriproduktion skedde i riksdagsutskott och statliga utredningar. Karleby hade själv arbetat i Socialiseringsnämnden åren innan sin död och genom den försökte han omsätta sina teorier i politisk praktik. Men vad innebär det för en politisk rörelse att producera sin politiska teori genom statliga institutioner? För Karlebys del innebär det att han måste utveckla en ekonomisk analys som var kompatibel med de borgerliga partiernas. Annars hade den inte kunnat omsättas i praktisk politik. Och trots att de reformer som Karleby och hans partikamrater arbetade för uteblev under 1920-talet var den ekonomiska analys som utvecklades under decenniet betydelsefull för partiets politiska arbete under kommande decennier.